

Paročina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din
Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCOVENECE

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate
Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797
Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2994, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan s jutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Roosevelt v drugič

Tudi mi smo imeli svoje volitve, ki so razburkale javnost do temeljev in ustvarile živčne napetosti, ki se le polagoma polegajo in se normalno življenje vrača v istem tempu kot odhajajo v zrak in v pozabiljenje rezki odmevi boja šlagerjev in obljud. Toda naše razmere se ne dajo primerjati z okolščinami, v katerih se je razvijala volivna borba v Združenih državah Severne Amerike in v katerih je dozorovala zmaga, ki je v še ne doživljenem zmagoslavju zanesla Benjaminu Rooseveltu na predsedniško mesto največje demokratične države na svetu in v zgodovini. Ameriška demokracija smatra svojo volivno pravico kot najvišji in najpopolnejši izraz svojih državljanskih svobod in v zavzema njihov volivni boj tudi obseg, ki ga evropska demokracija, če je kje sploh še kaj ostalo, ne more več dometi. Nemški plebsisti pod taktirko propagandnega ministra dr. Gobbelsa so nas v tem oziru sicer že mnogo novega naučili, toda navzlic temu lahko rečemo, da najbolj bujni, najbolj prožni politični možgani v Evropi niso bili sposobni, da izumijo zunanjo obliko politične propagande, ki bi tako intenzivno vzvalovala slehernega državljanja in ga potegnila seboj v volivni metez, kot se je to zgodilo sedaj v Ameriki. Ko sta Roosevelt in Landon, predstavnika dveh strank in tudi dveh ideologij, vprašala ameriško ljudstvo, naj odobri ali zavrne njune programe. Nebo in zemlja sta v Združenih državah skozi dva polna meseca odmevala od volivnega boja, v katerem je ameriški državljan uveljavil svoje pravice kot vrhovni nadzornik nad usodo vsega državnega občestva in si po svojem svobodnem prepričanju izbral oblastnika, ki mu zopet svobodno prepustja, da v njegovem imenu in skoraj neovirano izvaja vrhovno oblast, dokler da ga po štirih letih isti narod z istimi pravicami ne bo poklical na odgovor, ga pohvalil, če je delal dobro, ga brez usmiljenja zavrnil in odstranil, če je vladal slabo.

Dve ideologiji, smo rekli, sta pri volitvah za predsednika Združenih držav trčili druga na drugo. Ameriški državljan ne more in ne more pozabiti tistega poveljnega razdobja, ko je živel v razkošnem udobju, ko so se mu na vseh straneh odpirale sijajne in lahko dosegljive možnosti »of money making«, priložnosti, da si je napravil denar, zbiral dolarje, jih koplil in veselo zapravljal, ne da bi se mu bilo treba bati glave, kaj bo jutri. Industrijska in trgovinska podjetja ter združenja so delala čudovite dobičke, ki so v obliki dolarskega zlatega denarja padali na posameznike in škropili z udobnostjo tudi posameznika dol do najskromnejših družin kmetov, delavca in malega obrtnika. Do leta 1929 je trajala ta doba, ki so jo Amerikanci nazivali doba »Prosperity«, doba udobja in zasluzka. Toda potem je nastopila kot blisk z jasne svetovne gospodarske stiska. Votlo je zagrmelo in pod prvimi sunki prihajajoče stiske se je sesulo neštevilno podjetij, ki so bila umetno napihnjena in so živele le neko navidezno blagostanje zaradi splošne dobre volje in neporušljivega optimizma, ki je slepo dirjal naprej po cesti, posuti z dolarji, a ni videl, da je dolarje zamenjal že bodoči prod. Pod prvimi razvalinami bank, industrijskih združenj in trgovskih velepodjetij, pa so naenkrat zastokali milijoni in milijoni delavcev, ki so prišli ob kruh, milijoni in milijoni kmetov, ki so izgubili odjemalce za kruh, ki so ga prej bogato prodajali in milijoni malih obrtnikov in ljudi srednjih stanov, ki so bili ob svoje prihranke ali pa so srepo gledali pred se, ko so se zavedali, da si v letih dobre konjunktore ničesar niso prihranili, da bi sedaj podprli svoje majajoče se eksistence. V tej prvi potrtosti, ko je ameriški državljan tako rekoč sedel sredi razvalin svojega udobja in svojih dolarskih sanj, so prišle prve volitve, ki so lik ogromnemu plazu odplavile narodno zaupanje republikanski stranki, ki bo v ameriških očeh vedno nosila pečat, da je odgovorna za svojo katastrofo, ki se je navalila predvsem na malega človeka. Takrat je Roosevelt prevzel nehalno nalogo, da napravi red, da na podlagi drago, silno drago plačanih izkušenj najde novih načinov, da se v državo vrne nepozabljiva doba prosperit, blagostanja, a da v prvi vrsti olajša bedo tistih milijonov, ki so jecali pod ruševinami gospodarskega potresa. Reči moramo, da se je Roosevelt vestno trudil, da bi rešil tako ogromno nalogo. Iz navadnega politika, ki bi lahko mirno sedel v Beli hiši kot kakšen buda, se je razvil reformator, ki je z gorečnostjo revolucionarjev zapustil svoj beli dvorec in z očmi, uprtimi na žrtve gospodarske stiske začel preurejevati od temeljev navzgor ves ustroj življenja v državi. Danes se mu more priznati, da je uspel, kjer bi tisoči drugih podlegli. Rešil je največjo vrednoto, vrednoto človeške osebnosti, ko se je spravil nad ogromna kapitalistična združenja, ki so kot velikanški polipi spravila pod svojo odvisnost skoraj že slehernega Američana, slehernega ped njegove zemlje in sleherni dolar njegovega premoženja. Z razvrednotenjem dolarja je razstvoril raz razna bremena dolgov, ki so dušili vsak napredek. Z diktatorskimi uredbami je našel prostora za milijone in milijone delavcev, ki so stali prekrizanih rok ob cestah in je odprl nove trge za poljske pridelke, da se je oddahnil ameriški kmet. Iz nabranih rezerv kapitalističnih združenj je odtočil velikanske fondse, s katerimi je začel javna dela ogromnih obsegov in s primernimi zunanjo politično-trgovskimi uredbami olajšal pritisk gospodarske krize. V svojih štirih letih je Roosevelt Ameriki dal čut socialnih dolžnosti, ki ga doslej ni poznala. Tekma za dolarji socialnih obveznosti ni poznala. Blagostanje je socialno skupnost raztrgalo. Roosevelt je iz konglomerata ljudi, ki so vsak po svoje grabili denar — kar je bila dozdaj Amerika — ustvaril zopet socialno občestvo, v katerem se posamezne socialne plasti vedno bolj zavedajo nerazdružljive medsebojne povezanosti in tudi dolžnosti, ki iz tega izvirajo. To je bila prva ideologija, ki je pri predsedniških volitvah nastopila.

Taj nasproti se je pojavila druga. Razume se, da so Rooseveltove revolucionarne reforme naložile vsem, posebno pa tistim, ki so se na

„Divji beg iz Madrida...“

Nacionalisti so zasedli Getafe

15 sovjetskih tankov zaplenjenih

Iz Barcelone odvažajo sovjeti vojni material

Pariz, 5. nov. b. Sedma divizija nacionalne armade je davi z naglim udarcem s pomočjo letal in tankov zasedla madridsko letališče Getafe. Ta divizija prodira zelo previdno proti mestu in vodi le manjše borbe z miličniki. Splošno pa se pričakuje, da bodo marksisti nudili najhujši odpor šele pred hišami samega madridskega predmestja. Z letališča Quatro Vientos se je davi dvignilo 20 vladnih letal, ki so bila doslej skrita. Letala so se dvignila v zgodnjih jutranjih urah in pobegnili proti vzhodu. Bržkone so odletela v Barcelono, da jih ne bi uničile nacionalne bombe ali pa nacionalni piloti v zraku. Na vseh madridskih letališčih ni niti enega vladnega letala.

Danes dopoldne so že padle prve granate nacionalnih čet v sredino španske prestolnice. To so bile granate srednjega kalibra, ki jih nacionalisti pošiljajo s položajev izpred letališča Getafe. Granate so uničile nekaj hiš, vendar pa človeških žrtev ni bilo, ker so bile prav te hiše po nalogu madridske vlade že poprej evakuirane. Madridska vlada je sporočila sama, da bodo sedaj pričele padati granate v sredino mesta in da je bilo zadetih tudi nekaj javnih zgradb v samem središču.

Davi so nacionalna letala bombardirala trikrat zaporedoma tudi Barcelono. Ker so se ti napadi zadnje dni množili, tuljijo sirene v Barceloni neprestano. Katalonska vojska je v strogi pripravljenosti za primer, če bi po letalskih napadih sledil še z druge strani kak udarec. Nacionalna letala niso bombardirala mesta, temveč samo luko in letališča, ki so polna vladnih letal. Po poročilih nacionalnih pilotov so bombe uničile večje število letal. V luki je bilo hudo poškodovanih nekaj ladij, neka ladja, ki je bila bržkone natovorjena z eksplozivom, pa je zletela v zrak. Gre bržkone za neko sovjetsko ladjo. Z nekaterih letal so nacionalni piloti trosili letake, v katerih napovedujejo, da bodo tako dolgo bombardirali luko in letališča v Barceloni, dokler ne bo prenehala dobava vojnega materiala po morskii poti. Središče nacionalnih letal je na Balearskih otokih, vsled česar je v Barceloni zavladala panika, saj je vsakomur jasno, da lahko ta letala napravijo vsak trenutek sprhod nad rdečim mestom.

Davi je sledil protinapad madridskih čet na nacionalne sile, ki so zavzele letališče Getafe. Miličniki so izvedli protinapad s pomočjo 15 sovjetskih tankov, ki pa so kmalu obstali sredi letališča v grmenju nacionalnih topov, ki so onemogočili vsako napredovanje tankov in vojakov. Nekaj tankov je popolnoma uničenih, drugi so pokvarjeni, zajet pa je tudi cel oklopni vlak, ki je bil poslan proti nacionalnim četam.

Dr. Korošec pozdravlja dr. Stojadinoviča ob njegovem povratku v Belgrad

račun občestva obogatili, velike žrtve. Če je treba skrbeti za 80 milijonov ljudi, ki so propadli, morajo za to socialno skrbstvo doprinati žrtve ostali 40 milijoni in to v sorazmerju z njihovo možnostjo. To je železni zakon vsakega občestva. Seveda je to Rooseveltovo načelo vzbudilo zamere in nasprotstva predvsem v tistih vrstah, ki so bili s socialnimi dajatvami najbolj udarjeni: vsa velika kapitalistična združenja, industrijske korporacije, bankirji Walsreeta v New Yorku ter ves tisk, ki jim stoji na razpolago, v prvi vrsti Hearstov tisk. V strahu za svoje udobje, so šli na bojišče z gesli, da je treba vzpostaviti stare svobodine, ki da jih je Roosevelt s svojimi radikalnimi poseganji v zasebno gospodarstvo podrl, da je treba uvesti zaščitne carine, ki da bodo branile dobičke ameriške industrije. Ta ideologija čistega kapitalizma, ki nima niti trohice socialnega čuta in ki po starem liberalnem načelu, da se gospodarske stiske same izravnavajo, uči, da je treba pač čakati in žrtvovati vse tiste ljudi, ki so

Iz Madrida se je danes opoldne pričel divji beg proti Valenciji in proti vsem lukam. Tja bežijo one osebe, ki se bojijo masčevanja belih sil, ki prodirajo naglo proti mestu.

Davi se je pričela tresti španska prestolnica vsled grmenja topov in eksplozij granat in bomb, ki jih pošiljajo na špansko prestolico nacionalni topničarji in letalci. Prebivalstvo se je poskrilo po kleteh in v največjem strahu in paniki pričakuje, da se končno reši pekla, ki traja že mesec dni. Od davi se borbe vodijo že v samem madridskem predmestju na južnem in zapadnem delu. Nastopil je čas rušenja in uničevanja, kakor v Irunu, Toledu, San Sebastianu in kakor bo bržkone še v ostalih španskih mestih. Med nacionalisti in anarhisti ni prišlo do sporazuma za mirno izročitev španske prestolice, kajti skrajni komunisti in anarhisti jo hočejo braniti tudi za ceno življenja.

V madridskih predmestjih

Burgos, 5. novembra. e. Štab nacionalističnih čet poroča, da so nacionalistične čete zasedle Barnacuel, ki je 5 km južno od Madrida. Na zapadu pa so nacionalisti zasedli Vija del Monte, ki je samo še 2 km oddaljena od Madrida.

Dopisnik Havasa pri nacionalističnih četah v Getafe poroča, da miličniki zelo beže k nacionalistom in da pravijo, da v Madridu dobivajo hrano samo še miličniki. V predmestjih so pristasi revolucionarjev izropali cele ulice hiš, kjer so bivali njihovi nasprotniki.

Rdeči priznavajo

Madrid, 5. nov. b. Poveljstvo mestne obrambe je dovolilo »odvisnemu« prebivalstvu, da zapusti prestolnico, zaradi česar je bilo videti že v zgodnjih jutranjih urah največji poulični metez in vrvenje. Cesta, ki vodi proti Valenciji, je prepolna beguncem, ki so morali že enkrat bežati v Madrid iz okolice, sedaj pa nadaljujejo svojo žalostno pot proti morju. Tisoče in tisoče ljudi beži od mesta, v katerem se bodo razvile najhujše borbe ter puščaj vse, kar niso mogli ponesti s seboj. — Vrhovno vojno poveljstvo vidi v izpraznitvi mesta

po številnem prebivalstvu nekako rešitev in čiščenje, kajti v mestu bodo ostali sedaj samo oni, ki ga bodo branili in ki hočejo položiti tudi svoje življenje na barikade. — V uradnem poročilu vlade se prikazuje padec letališča Getafe iz »strategičnih« razlogov, ker smatrajo, da bi njegova obramba zahtevala preveč žrttev, sami nacionalisti pa od mesta ne bodo imeli mnogo, saj je popolnoma uničeno tako vzletišče, kakor tudi ostale priprave in tanki za bencin. Rdeči miličniki so uničili sami tudi letališče Quatro Vientos iz »strategičnih« razlogov. Nova komunistična letališča so sedaj zgrajena na jugovzhodnem delu mesta ter so tako maskirana, da jih sovražnik ne more odkriti. Od tukaj vladni bombniki uspešno napadajo sovražne postojanke.

Okrog Ovieda pa asturijski rudarji vodijo nezaprso borbo s hrabriimi branilci tega mesta ter zavzemajo z velikimi žrtvami poslopje za poslopjem. Mesto je še vedno popolnoma obklojeno, ker so rudarji odbili pomoč, ki je prihajala, da reši oblegano posadko.

Eno je jasno: Rdečim poveljujejo sovjeti

Pariz, 5. novembra. b. Iz Barcelone so prispele vesti, da so tamkaj prišli v vsej naglici vkrcavati na sovjetske in druge ladje vojni material. Vkrčevanje se vrši z največjo hitrostjo, skoraj v paniki. Nihe ne ve, zakaj se ta vojni material ponovno natovarja na ladje in kam ga bodo odpotali.

Sedaj nihče ne more več zanikati intervencije sovjetske Rusije v španski meščanski vojni. Številni sovjetski častniki in vojski so se udeležili zadnjih borb proti belim. Od teh jih je mnogo obležalo na bojišču mrtvih, mnogo pa so jih nacionalisti zajeli. Ujetniki so izjavili, da rdečim milič-

nikom poveljujejo sami ruski častniki. Dalje poroča Radio agencija iz nacionalističnega vira, da razpolagajo rdeči z velikimi množinami sovjetskega vojnega materiala.

Ker je generalu Gerozu poverjeno vrhovno poveljstvo nad četami v Madridu, je ruska vlada pristopila sedaj k reorganizaciji španske vojne mornarice. Po teh vesteh je prišlo zadnje dni v Kartageno 21 ruskih častnikov, ki so bili poslani na vojne ladje madridske vlade, ki so zasedrane v vojni luki Kartageni. Mornarica španske vlade sestoji iz treh križark in treh rusileev.

Eden odgovarja Mussoliniju in Göringju

London, 5. nov. e. Na današnji seji spodnje zbornice je govoril zunajni minister Eden o vseh trenutnih problemih mednarodne politike. Glede španske državljanske vojne je Eden samo ponovil stališče angleške vlade, da ostane Anglija strogo nevtralna v tej državljanski bratomorni borbi, vendar pa želi, da bi se strahote na obeh straneh čim bolj omilile. Vlada je v tej smeri podvzela več korakov na obeh vojaških se straneh. Glede bližnjega se ločarske konference je Eden omenil znano izjavo belgijskega kralja Leopolda III. o oboroženih nevtralnosti Belgije. Eden zaupa v vse obveze, ki so bile sklenjene na obstoječem vpoštevanju mednarodnih pogodb. Anglija je zato z vsem srem pripravljena sodelovati pri konsolidaciji miru v Evropi.

v gospodarskem boju podlegla, se je celo tako daleč spozabila, da je Rooseveltove reforme označila za komunistične in vrgla med volivce geslo: Kdor je za Roosevelta, ta je za Stalina. Izjavila je morda nehoti plebsit o socialni zrelosti ameriškega državljanja. In plebsit je pokazal vsemu svetu novo obličje Amerike.

Od 48 držav, ki jih štejejo Združene države Severne Amerike, jih je Roosevelt pod naslovom socialnega reformatorja in voditelja revnejših delavskih, kmetijskih in srednjih stanov zavojeval 45. Nasprotna ideologija brezstranskega kapitalizma je zmaga sama v treh, to je v državah vzhoda, kjer imajo denarniki svoja središča. Plebsit torej, ki je povedal, da se Združene države končno vpravljajo iz družbe dolarskih lovcev spreminjajo v občestvo, ki ga vežejo socialne postavbe. Mi vemo, kakšno zaslugu ima pri tej obnovi katoliške cerkve, katere člani so posebno pri teh volitvah odločno posegli v boj, mu dali dušo in pripomogli, da je nad dolarjem zmaga ideja.

Nato je Eden precej ostro govoril o novih nemških zahtevah glede kolonij in sirovin, in to zaradi strupenega govora, ki ga je proti Angliji v teh vprašanjih izrekel Göring. Eden je rekel, da Nemčija ne sme Angliji prav nič očitati, češ da bi bila Anglija Nemčijo oropala ali pa da bi Anglija bila kriva, da je Nemčija obubožala. Res je, da je Anglija dobila mnogo nemških reparacij, do česar je vsekakor imela pravico. Toda vse tisto, kar je Anglija dobila od Nemčije, je Anglija Nemčiji že vrnila v prvem desetletju po svetovni vojni, in sicer v obliki posojil, ki so v Nemčiji zmznili.

Po teh besedah se je Eden omejil na govor, ki ga je v nedeljo imel v Milanu Mussolini. Eden se je najprej vprašal, kaj je hotel Mussolini povedati na račun Anglije. Zato je Eden citiral vse Mussolinijeve besede, ki se nanašajo na Anglijo. Bistvo teh besed je, da je Sredozemsko morje za Anglijo samo cesta, in to ena izmed neštehtih cest, ki veže skupaj angleški imperij. Eden pa izjavlja, da mora takoj popraviti Mussoliniju in reči, da je svoboda te angleške ceste skozi Sredozemsko morje za Anglijo življenjska potreba. Sredozemsko morje je srčna žila angleškega imperija. Nočem topol diskutirati o Mussolinijevem govoru. Hočem samo poudariti, da je svoboda angleškega imperija zvezana z interesi, ki jih imamo v Sredozemskem morju. Mi z veseljem jemljemo na znanje, da Italija nima namena groziti tej naši poti skozi Sredozemsko morje. Mi tudi izjavljamo, da nimamo prav nobenega namena groziti Italiji. Mi imamo v Sredozemskem morju interese, ki so istovetni z italijanskimi interesi.

Svoj govor o Italiji je Eden zaključil z mislijo, da je bilo prijateljstvo med Italijo in Anglijo v Sredozemskem morju staro že nad 100 let.

Nagrade za umetniška dela v novi skupščini Na Slovence odpade četrtnina: 400.000 Din

Belgrad, 5. novembra. m. V. kabinetu skupščinskega predsednika Stevana Čirča se je pod njegovim predsedstvom ob 9 sesto razsodišče za ocenjevanje in dodeljevanje nagrad za kipe in umetniška dela v novi narodni skupščini. Člani razsodišča so poleg Čirča kot predsednika bili Kašanin, ravnatelj muzeja kneza Pavla v Belgradu, Deroce, docent tehnične fakultete v Zagrebu, dr. Stele, konservator spomenikov v Ljubljani, Rosandič, kipar v Belgradu. Tajnik razsodišča je bil arhitekt narodne skupščine Čeh. Po otvoritvi zaključne seje razsodišča je predsednik Čirč podal zbranim članom naslednje poročilo:

Ker je odbor dokončal delo ter je vsa dela, ki so prispela, vsestransko proučil, se je sestavil seznam vseh prispelih del. Odbor se je trudil, da bi ocenitev del bila čim najobjektivnejša.

Vsega skupaj je prispelo 356 del. Ocenjevalci so pričeli najprej ocenjevati freske v veliki sejni dvorani. Za to stroko je prispelo deset del ter je prva nagrada s pravico izvedbe dela podeljena delu pod oznako D. N. S. Nasprotno pa med deli za freske v mali sejni dvorani ocenjevalci niso našli niti enega dela, kateremu bi mogli podeliti nagrado ter se bo zaradi tega za to delo razpisal nov natečaj. Za te freske je bilo prijavljenih okoli 11 osnutkov. Za freske v veliki sprejemni dvorani je od 23 predloženih del odbor podelil nagrado delu pod oznako »Obala«, izdelavo istega dela pa osnutku pod oznako »Duša 10«. Za freske v ministrski sobi se ni podelila nagrada niti enemu od predloženih del in se bo razpisal nov natečaj.

Za druge tri freske so ocenjevalci podelili prvo nagrado s pravico izvršitve označbi »17«. Na ta način je vprašanje fresk končano.

Kar pa se tiče kiparskih del, je bil razpisan natečaj za kipe kneza Kocelja, kralja Tomislava, carja Dušana in kralja Petra. Od del, ki so prispela za kip dela Kocelja, je bila podeljena prva nagrada označbi »7A«; za kip kralja Tomislava je bila dodeljena prva nagrada s pravico izvedbe »Reka«; žal ocenjevalci niso mogli podeliti prve nagrade niti enemu od najboljših del za kipe carja Dušana in kralja Petra ter bo tudi za ta dva kipa

moral biti razpisan nov natečaj. Vsi ti kipi bodo postavljeni v skupščinskem vestibulu.

Za štiri kipe v veliki dvorani, ki prikazujejo »Kmetijstvo, Industrijo, Obrt in Pomorstvo«, je prispelo mnogo del. Prvo nagrado za »Kmetijstvo« je dobilo delo pod oznako »Križ«. Za »Industrijo« je dobila prvo nagrado istotako označba »Križ«, za »Obrt« in za »Pomorstvo« pa so dobila drugo nagrado dela pod oznako »A4« in »A2«. Za dva kipa, ki prikazujejo »Prosveto« in »Pravico« pri glavnem stopnišču v narodni skupščini, je bil tudi razpisan natečaj. Prvo nagrado za prosveto s pravico izvršitve je dobila označba »X«. Ista označba je dobila tudi nagrado za izdelavo »Pravice«. Celotna slika ima težnjo prikazati sintezo naše nacionalne borbe in našega kulturnega razvoja. Slika je v resnici partion domovine. V sredini na vzvišenem mestu izpod lipe, slovenskega drevesa, se nahaja simbol Jugoslavije, kip, ki drži v desni roki kopje, okrašeno z lavorjevimi vencem, v levi pa ščit z grbom, slovenskim, hrvaškim in srbskim. Na desni strani se nahaja zmaga, ki dviga iznad glave Jugoslavije venec slave. Ostali kipi predstavljajo simbol »Pravice«, »Miru« itd.

Pod postavkom, na katerem je Jugoslavija, se nahaja zibelka, iz katere je kmetica dvignila nagega otroka in ga nudi domovini na oltar. Poleg zibelke pa leži mrtev bojevnik. Za izvršitev te slike, ki bo ena največjih v državi, je določenih 200 tisoč dinarjev. Nagrado za to delo je dobil Mile Mihunović iz Belgrada. Druga nagrada za isto fresko je bila dodeljena Tonetu Kralju iz Ljubljane in znaša 10.000 Din. Tretjo nagrado v znesku 7000 Din je prejel Vlado Josić iz Belgrada. Za skice fresk v mali sejni dvorani je dobil nagrado v znesku 7000 Din Rački iz Zagreba, tretjo pa Sergaj Glumac iz Zagreba. Izvršitev dveh fresk v veliki klubi dvorani je bila zaupana Vladimirju Milkovcu iz Belgrada in Slaperniku iz Ljubljane, vsakemu za znesek 50.000 Din. Drugi nagradi za to sliko sta prejela Jovan Zonić iz Belgrada in Pavel Vasić iz Belgrada. Tretji dve nagradi pa Tone Kralj iz Ljubljane in Mladen Josić iz Belgrada.

Za tri skice za strop v dvorani ministrskega sveta je dobil tri druge nagrade po 4000 Din Rački iz Zagreba, tri tretje nagrade pa Josić iz Belgrada. Izvršitev treh fresk v bufetu je bila za-

upena Petru Suhovcu in Oligoriju Semojlovu, dvema ruskima umetnikoma, živčima v Belgradu. Tri slike pa so bile dodeljene Raiku Slaperniku iz Ljubljane.

Nagrado za drugo sliko v bufetu je dobil Tone Kralj iz Ljubljane, eno tretjo pa Mladen Josić iz Belgrada.

Od kiparskih del je bila zaupana izvršitev kipa kneza Kocelja Tinetu Kosu iz Ljubljane za 100.000 Din, drugo nagrado za kneza Kocelja je prejel Marin Studin iz Belgrada, za izvršitev kipa kralja Tomislava je bil določen Ivan Radauš iz Zagreba. Drugo nagrado za isti kip je dobil Karel Barany iz Novega Sada, tretjo nagrado pa Marin Studin iz Zagreba. Za skico kipa carja Dušana je dobil drugo nagrado Loize Dolinar, ki živi v Belgradu, tretjo pa Barany iz Novega Sada. Izvršitev kipa »Kmetijstvo« in »Industrije« je bila zaupana Francu Goršetu iz Ljubljane za 180.000 dinarjev, drugo nagrado za isti kip je dobil Ivan Radauš iz Zagreba, tretjo pa Mija Kolarević iz Belgrada. Drugo nagrado za »Industrijo« je dobil Kolarević iz Belgrada, tretjo pa Barany iz Novega Sada. Izvršitev kipov »Obrt« in »Pomorstvo« je zaupana Petru Paraviciniju iz Belgrada za 180 tisoč dinarjev, drugo nagrado za obrt je dobil Loize Dolinar, tretjo pa Sreten Stojadinović iz Belgrada. Drugo nagrado za »Pomorstvo« je dobil Tine Kos. Izvršitev kipov »Prosvete« in »Pravice« je zaupana Franju Kršiniću iz Zagreba za 100.000 Din. Nagrado za »Prosveto« je dobil Tine Kos iz Ljubljane.

Izid tega natečaja pomeni za slovenske umetnike velik uspeh. Med desetimi umetniki, ki so tekmovali za šest fresk, bo izvršil dve deli Slapernik, trije slovenski predlogi pa so bili nagrajeni izmed 12 umetnikov, ki so konkurirali za osem oddanih del. Šest razpisov se nanaša z nagradami vred na okroglo vsoto 1.500.000 Din, od česar odpade na Slovence okrog 400.000 Din, torej več kot četrtnina.

Takoj prihodnje dni bo razpisan v »Službenih Novinah« ponoven natečaj za slike v mali sejni dvorani in za tri freske na stropu sobe ministrskega sveta ter za kipe carja Dušana in kralja Petra. Tako bodo imeli tudi slovenski umetniki priliko, da se še enkrat uveljavijo.

Domači odmevi

„V pojasnilo javnosti“

Na našo miroljubno pripombo o nekaterih neveselostih, ki so nastale med lastniki »Jutra« odnošno »Narodne tiskarne«, kjer je zadnje čase menda prišlo do razporoke med naprednim žepom in napredno ideologijo — nismo pa omenili, da je »Jutro« dolga leta uživalo podporo iz državne blaginje, ki jo morajo polniti davkoplačevalci — se je sedaj glasilo združenih jugoslovenskih nacionalistov in nemških hitlerjevcev dravske banovine razhudilo in poslalo svojim bralcem naslednje »pojasnilo«:

»Slovenec beleži, da so nekateri člani konzorcija »Jutra« izstopili in da je pri naših listih zavladala skupina, ki da je povezana z gotovimi industrijskimi krogi. To je od kraja do konca izmišljeno. »Jutro« in ostali naši listi niso bili in niso v nobeni zvezi s katerikoli industrijsko ali gospodarsko skupino in niso odvisni niti z enim dinarjem od nikakega privatnega kapitala. Naši listi so ustanovljeni izključno za službo napredni in nacionalni jugoslovenski politiki in bodo kakor dosedaj, tudi v bodoče pod vodstvom svojega direktorja dr. Alberta Kramera ostali zvesti temu svojemu poslanstvu.«

»Javnosti, ki ji je to »pojasnilo« namenjeno, se bo temu posrečenemu dovtipu veselo nasmejala.

Nov list v Ljubljani

V zvezi z nesoglasji, ki so nastala v taboru »naprednega izobraženstva« in so menda povzročila, da so se od lastnikov »Jutra« odlomili debelejši kosi, se je razširila po Ljubljani tudi vest, da bodo nekateri gospodje, ki jim je po ugostitvi »Glasu naroda« zmanjkalo udobnega pribeljalca, osnovali neki novi list. Mati novospočete zamisli je menda bivši ban dravske banovine g. dr. Dinko Puc. List naj bi nosil lepo ime »Slovenska beseda«. Verjetno bi gospodje radi imeli dnevnik. Ne vemo, kako so prišli do tega naslova. Morda zato, da bodo s slovensko besedo začeli sproščati svoje prišaste iz nemške-ruskega hitlerjevskega tabora, kar bi bilo rodoljubno delo. Svetovali bi jim drugi naslov, ki bi bil originalen in bi vsaj nekaj časa po ljubljanskih kavarnah zabaval. Na primer »Glasnik brezposelnih naprednih veljakov« ali »Svetovalec upokojenih JNS-ministrov in banov«, ali »Jevtičev kazalec v dravski banovini«, da ne govorimo o »Živkovičevem glasu nacionalni Ljubljani«, ki bi med vsemi najbolj vžgal in si na mah odprl tudi denarne vre, ki so za takšne reči potrebne. Grafično delavstvo, ki ima najbolj tanko uho za podjetja, ki jih še nosi v maternem telesu g. Puc, pa majojo z glavami. Menda ne bo nič. Če pa kaj bo, ne bo dolgo. Toda kar bo, bo za nas dobro! Tako pravijo. Kdo naj jim ne verjame.

„O Zvezi kmetih in fantov in deklet“

Mi bi tega vsekakor zanimivega društva, o katerem smo iz »Slovenskega naroda« povzeli, da baje že obhaja dvanajstletnico svojega obstoja v dravski banovini, v našem listu ne omenili, če bi njegov največji zagovornik »Slovenski narod« sam ne razpravjal o »tem znaku naše dobe« — kot to združeno imenuje — v katerem napredno izobraženstvo najde svoje »izživljanje«. To nam daje dobrodošel povod, da našemu kolegi čestitamo ki sedaj že dvanajstletnemu »izživljanju« njegovega naprednega izobraženstva v tem »znaku naše dobe«, ki menda vsled nekaterih nepredvidnosti vrhovnih voditeljev pričakuje neke neveselosti. Nam prosvetno in kulturno delo tega »znaka naše dobe« ne dela nobenega napotja in želimo naprednemu izobraženstvu, da bi se v njem še nadalje neovirano »izživljalo«. Toda če »Slovenski narod« v svoji zaskrbljenosti, kam se naj napredno izobraženstvo v bodoče hodi »izživljati«, če bi se ne iz kulturnih in ne iz prosvetnih razlogov njegovemu »znaku naše dobe« kaj pripetilo, skuša najti pravno-filozofske utemeljitve za nedotakljivost »Zveze kmetih fantov in deklet«, naj se obrne na svojega sobojevnika bivšega dravskega bana in jugoslovenskega ministra dr. Marušića Draga, ki je vrhovni oče »znaka naše dobe« in vrhovni soodrejenec napredne inteligence, ki se v njem »izživlja«, da mu pokaže dekret, s katerim je pred leti razpustil »Prosvetno zvezo« v Ljubljani. To bo prijetno čtivo, ob katerem bo glavobol takoj ponehal in bodo vsi še obstoječi morebitni pomisleki, če »ima kulturna organizacija pravico ali ne kratiti svojim članom častne državljanske pravice«, lepo pojasnjena!

„Belgrajski Slovenec“

»Društvo belgrajskih Slovencev« je pričelo izdajati svoje glasilo »Belgrajski Slovenec«. Tako imamo poleg našega najstarejšega »Slovenca« še »Koroškega Slovenca«, »Amerikanskega Slovenca« in sedaj še »Belgrajskega Slovenca«. »Belgrajski Slovenec« je izšel — mesečnik — v drugi številki. Je kar čeden list na šestih straneh. Poleg lepega uvodnika o »Naši socialni dolžnosti« prinaša izbrane družbene vesti, naznanila in poročila, vse, kar more Slovenca v Belgradu zanimati. Po jeziku se mu sicer pozna, da ga ne stavijo stavci, ki jim je slovenščina materni jezik, tudi sicer temu ali onemu dopisniku uide izraz, ki ga je nevede sprejel iz okolice. Vendar pa jezikovne napake niso tako nevarne kot — navade. Na prvi strani beremo v velikem inseratu, ki vabi na Martinovo proslavo, da bodo vsi, ki tja pridejo, »volili po srečo lepo Martinot«. Ali so »miss« tudi Slovincem v Belgradu tako nujno potrebne? Se nam, ki smo doma, so v naslednjem nobenemu narodu pa še niso bile v prid! Tudi »navrteti se po volje« narodu nič ne pomaga naprej, isto je z maskeradami, čeprav so »vrhuncem naših zabav«. Zabava in veselje sicer mora biti, toda čemu bi to moralo biti tako mondensko? Ali je res samo običajni žejek znanjenje, po katerem se spoznavamo med seboj? Ali je »miss Martinac«, ki govori slovenščino, »slovensko deklet«? — Sicer je »Belgrajski Slovenec« samo glasilo društva, pa ga gotovo dobijo v roke tudi drugi, ne da bi bila uprava kaj užaljena. Društva prav za prav ne potrebujejo glasil, saj imajo oglasne deske in zapisnike za svoja člani; tisti, ki morajo z doma, potrebujejo vezi in domače duševne hrane. Kljub tem opombam pa smo mesečnika veselili. Potrebne je bil, samo ta je nima — duše! Vsak narod ima neko skupno dušo, ki celo bolj spada k njegovemu bistvu kot jezik. Še to slovensko narodno dušo bo moral »Belgrajski Slovenec« sprejeti v svoje predale, pa bo vez vseh Slovincem v Belgradu in še daleč doli na jug.

Občinske volitve v drinski banovini

Belgrad, 5. nov. m. Prihodnje nedeljo bodo občinske volitve v drinski banovini. Ta banovina ima okoli 400.000 volilcev. Od zadnjih parlamentarnih volitev je število volilcev naraslo za okoli 60.000. Na področju drinske banovine se je po poročilih iz leta 1933 nahajalo 483 občin. Od vpisanih 343.342 volilcev jih je leta 1933 volilo 245.208.

Usmrtitve v Nemčiji

Berlin, 5. nov. AA. (Havas) V Hamburgu so 4. novembra usmrtili komunističnega prvaka Edgara Andreeja, bivšega voditelja rdeče fronte v Hamburgu, obsojenega lani zaradi umora, poskušene umora, javnega nasilstva in zarote. Edgar Andree je bil obtožen, da je igral pomembno vlogo pri krvavih dogodkih v Altoni meseca julija 1932. Takrat so se pri manifestacijah, ki jih je priredila narodno socialistična stranka v delavskem okraju Altonu, pripetili krvavi neredi. Mnogo ljudi so ubili, med njimi tudi štiri policijske redarje.

Klirinške marke

Belgrad, 5. nov. AA. Narodna banka je sprejela sklep, da se morajo vsi čeki na klirinške marke prodati na domačih borzah v 15 dneh po njihovi izstavitvi. Po tem roku na borzi ne bo mogoče trgovati s čekovnimi markami. Ta sklep je nastal zaradi tega, ker so opazili, da v zadnjem času z nemškimi markami mnogo spekulirajo in da zadržujejo posamezni izvozniki sprejete čke delj časa, tako da se s tem izpostavljajo tudi sem in tja zelo velikemu riziku, kakor se je pripetilo pri nedavnem padcu tečajja marke na 12 Din. — Glede nakaznic in čekov, izdanih pred 31. okt. l. l., poteče njih rok za prodajo na borzi 15. nov.

Olajšan izvoz v Bolgarijo

Belgrad, 5. nov. AA. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine je prejel iz Sofije tole poročilo: Bolgarska Narodna banka je dovolila industrijskim in trgovskim podjetjem, ki uvažajo sezonsko blago, da smejo na račun leta 1937 povečati letošnji uvoz za 20% kontingenta, določenega za letošnje leto.

Za neke izdelke se dovoli uvoz v znesku vsega letošnjega kontingenta. Te akontacije uvoza pa bo mogoče plačati šele po januarju 1937. Izvzeli so izdelki, ki se uvažajo iz Nemčije.

Na Bolgarskem je dovoljen izvoz lanenih pogonov na ta način, da mora izvoznik preskrbeti Narodni banki 15% prostih acviz, dočim more ostanek 85% porabiti za kompenzacijo. Prav tako je dovoljen izvoz ovsa s prepustitvijo 40% prostih deviz Narodni banki.

... in v druge kraje

Belgrad, 5. nov. AA. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine je prejel iz Rima tole poročilo: Po devizaciji lire, je finančno ministrstvo izdalo nalog, naj se pri podeljevanju uvoznih licenc iz vsakega državnega na podlagi določenih vrednostnih kontingentov povečajo njihove vrednosti, in sicer za uvoz iz Francije in Češkoslovaške za 25%, za uvoz iz Poljske za 50%, za uvoz iz Estonije, iz Estonije za 45%. Vrednost kontingentov iz naše države je povečana za 35%.

Ureditve plačil z Mad'arsho

Belgrad, 5. nov. AA. Iz Budimpešte je prišla v Belgrad posebna madžarska delegacija uradnikov madžarske narodne banke in zastopnikov madžarskega zunanje ministrstva z nalogo, da za našo Narodno banko pripravi teren za končno ureditev plačil tako, da bi se mogla končno pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe, ki so bila prekinjena koncem septembra v Budimpešti nadaljevati z večjim izgledom na uspeh sredi novembra. Madžarski zastopniki so imeli prejšnji teden in te dni več sej z zastopniki naše narodne banke. Razpravljali so o vprašanjih, ki so važna za redno poslovanje plačilnega prometa s posebnim ozirom na interese izvoznikov. Po dobljenih informacijah so našli način, po katerem se bodo mogla ustvariti sredstva za izplačilo terjatev naših izvoznikov, ki so že dolgo tega zmrznile, in ležale na Madžarskem. Izvozniki bodo prišli do svojih terjatev, kakor hitro bosta upravi emisij-kih bank podpisali dogovor. Izvozniki na Madžarsko ne bodo več izpostavljeni oviram, kakršne so imeli doslej s svojimi terjatvami. To velja zlasti za izvoznike takozvanih kontingentiranih premetov, vendar se bo tudi izvoz drugega blaga lahko razvil brez velikih ovir.

Brodovna demonstracija Italija in Nemčija pred Barcelono

Pariz, 5. nov. TG. »Oeuvre« javlja danes, da nameravata Nemčija in Italija napraviti pred Barcelono demonstracijo svojih združenih brodogradil. Nemška križarka »Admiral Scheer« se je že odpravila proti Barceloni in čaka na nadaljna navodila. Nemške podmornice pa se nahajajo v nekem sredozemskem pristanišču, katerega ime drži v strogi tajnosti. Italija bi v označeni namen poslala

pred Barcelono večje odrede svojega brodogradila.

Isti list poroča nadalje iz Barcelone, da je katalonska vlada aretirala generalne konzule obojestrane konzule Avstrije, Paragvaja in Kolumbije v Barceloni ter odredila preiskavo konzularnih poslopij. Pričakujejo vsak čas protestnih izjav imenovanih treh držav.

Francija za svojo varnost:

40 novih milijard Din za oborožitev
Trdnjavski pas ob belgijski meji

Pariz, 5. nov. b. Jutranji tisk poroča podrobnosti o Daladierovi izjavi v zborničnem vojnem odboru, ki jo je podal večeraj popoldne. Krediti, ki jih vlada potrebuje za izvedbo svojega načrta, znašajo 19,5 milijard frankov. Od tega zneska se bo uporabilo za narodno obrambo na kopnem 14 milijard, 5 milijard za okrepitev letalskih sil in 500 milijonov za gradnjo prvih utrdb na severni meji proti Belgiji. Ti redni izdatki bi se imeli kriti s posebnim posojilom. Daladier je dalje izjavil, da je zaradi stavke v zadnjih mesecih znatno zaostalo oboroževanje, ker so izostale skoraj vse dobave. V bodoče vlada ne bo dovolila stavk, zaradi katerih bi trpela državna obramba. Glede stanja obmejnih utrdb pa je dejal Daladier, da so tako izpolnjene, da jih nihče ne more zavzeti. Vlada pa bo tudi v bodočnosti posvečala z vso svojo pozornost tem utrdbam ter bo sedaj predvsem utrčila severno mejo. kakor tudi takozvani belzelski kot, pri čemer se bodo vpoštevale določbe dunajskega pakta.

Glede skrajšanja vojaškega roka, je Daladier dejal, da o skrajšanju vojaške dolžnosti ne more biti niti govora. Iz praktičnih razlogov bodo vaje rezervistov, ki so doslej trajale 21 dni, razdeljene na dva dela po 13 dni. Razen tega bo vlada pred-

ložila parlamentu zakonski osnutek o predizobrazbi mladine. Število dalje služečih vojakov je poskočilo od 106 na 140.000 in bo v kratkem doseglo 160.000.

Vohunska afera v Franciji

Pariz, 5. nov. c. Policija je v Perpignanu aretirala nekega Nemca, ki je fotografiral vse važnejše objekte in posebno še železniško postajo. »Petit Parisien« poroča, da stojimo tik pred odkritjem velike vohunske afeze v Franciji.

Podobni načrti Anglije

London, 5. nov. b. Socialistični »Daily Herald« trdi, da je minister za državno obrambo pripravil dva zakonska predloga. Prvi določa splošno vojaško obveznost v Angliji, drugi pa se bavi z gospodarsko pomočjo odsluženim vojakom. Ker pa angleško ljudstvo odklanja splošno vojaško dolžnost, se je vlada odločila, da bo uvedla vsaj delno vojaško obveznost v posameznih grofijah. Po tem zakonskem osnutku bo morala vsaka grofija dati letno določeno število mladeničev, ki bodo izpolnili vojaško dolžnost.

Belgrajske veselje

Belgrad, 5. novembra. m. Tu se mudi delegacija Društva kinematografar ter posreduje na merodajnih mestih glede taksa na kinematografske vstopnice. Društvo ljubljanskih kinopodjetelj zastopa Milan Kham.

Belgrad, 5. novembra. m. Semkaj je prispel predsednik Društva kaznišniških paznikov Ivan Meško in je v pravosodnem ministrstvu posredoval v raznih stanovskih zadevah. Sprejel ga je tudi minister dr. Krek.

Belgrad, 4. novembra. m. Redni občni zbor Jugoslovenske nogometne zveze bo 13. decembra v Belgradu.

★

Varšava 5. novembra. Rydzus Smiglyju, prvemu nasledniku pokojnega Pilsudskega, je bila v priznanje za njegove zasluge za osvoboditev Poljske podeljena čast maršala. Dne 10. novembra mu bo predsednik republike na kraljevskem gradu v Varšavi izročil maršalsko palico.

Zagreb, 5. novembra. Danes se je v Zagrebu zaključil kerestinski proces. Trajal je skoraj cel mesec, čeprav so bile razprave le 18 dni. Vsega skupaj je bilo zaslišanih 29 obtožencev in okrog 80 prič. Poleg državnega tožilca je govorilo še 18 zagovornikov. Odkodninski zahtevki zasebnih udeležencev znašajo nekaj nad 3 milijone. Razglasitev sodbe je napovedana za prihodnji petek.

Naš poslanik v Rimu pri dr. Stojadinoviču

Belgrad, 5. novembra. AA. Danes dopoldne je predsednik ministrskega sveta zunanji minister sprejel pooblaščenega ministra naša države v Rimu Jovana Dučića. Nato je sprejel pomočnika zunanje ministra Milivoja Piljo, in imel z njim daljši sestanek. Pomočnik Milivoje Pilja, bo odpotoval v London.

Osebnosti

Belgrad, 5. novembra. m. Ministrstvo za telesno vzgojo je nastavilo vseh šest absolventov visokih šol za telesno vzgojo za referente posameznih športnih panog v tem ministrstvu. Med šestimi absolventi, ki jih je nastavilo to ministrstvo, sta dva Slovence: Branko Polić, absolvent varšavske visoke šole, in Janko Kavčič, absolvent berlinske visoke šole.

Belgrad, 5. novembra. m. Belgrajska radijska postaja je uvedla ob torkih in petkih smučarsko telovadbo, ki jo bo predaval slovenski športnik Drago Uлага.

Zemunska vremenska napoved. Prevladovalo bo oblačno, morda dež.

Zagrebska vremenska napoved: Megleno in oblačno.

Dunajska vremenska napoved: Brez bistvenih izprememb.